

บทวิจารณ์หนังสือ

สักวาฉันเป็นใคร ใครรู้บ้าง

สหัสโรจน์ กิตติมหาเจริญ¹

เมื่อเห็นหน้าปกหนังสือเรื่อง *สักวาฉันเป็นใคร ใครรู้บ้าง* วางอยู่บนชั้นหนังสือ โดยมีภาพลายเส้นคล้าย ๆ กับตัวละครเจ้าเงาะในบทละครนอกเรื่อง *สังข์ทอง* พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย พร้อมกับมีคำโปรยปกด้วยข้อความว่า “๖๐ ปริศนาคำกลอน ตัวละครในวรรณคดีไทย” ทำให้สายตาที่มองผ่านต้องกลับมาพิจารณาอีกครั้งพร้อมกับตั้งใจว่าจะอ่านเล่มนี้จนจบ

สักวาฉันเป็นใคร ใครรู้บ้าง เป็นผลงานการประพันธ์ร้อยกรองของศาสตราจารย์พิเศษชงทอง จันทรางศุ อาจารย์และผู้เชี่ยวชาญทางด้านนิเวศศาสตร์ ตลอดจนท่านยังมีความสนใจทางด้านประวัติศาสตร์ด้วย *สักวาฉันเป็นใคร ใครรู้บ้าง* เป็นผลงานทางการประพันธ์ร้อยกรอง โดยมีการแต่งเป็นกลอนสักวาสำหรับกลอนสักวามีลักษณะอย่างไร ผู้แต่งได้กล่าวไว้ในคำนำว่า “สักวาหรือที่โบราณเรียกว่า “สักกรว” เป็นชื่อเรียกคำประพันธ์ร้อยกรองชนิดหนึ่งของไทยประเภทกลอน หนึ่งในบทมีสี่คำกลอนหรือแปดวรรค มีข้อบังคับว่าต้องขึ้นต้นด้วยคำว่า “สักวา” และลงท้ายด้วยคำว่า “เฮย” ” การแต่งกลอนสักวานับเป็นการช่วยอนุรักษ์ทางภาษาและวรรณคดีไทยในอีกด้านหนึ่ง เพราะผู้แต่งนอกจากจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับลักษณะคำประพันธ์ จารีตนิยมในการแต่ง และการเลือกสรรใช้คำ ยังต้องมีความรู้ทางวรรณศิลป์เพื่อสร้างสรรค์ความไพเราะของภาษาด้วย

ภูมิหลังของหนังสือ *สักวาฉันเป็นใคร ใครรู้บ้าง* นี้ ศาสตราจารย์พิเศษชงทอง จันทรางศุ กล่าวว่า มูลเหตุแห่งการแต่งหนังสือเรื่องนี้มาจากการที่อาจารย์รู้สึกนึกสนุกเขียนบทสักวาขึ้นมา ๑ บท เกี่ยวกับปริศนาคำทายชื่อตัวละครในวรรณคดีไทย วรรณกรรมไทยหรือนิทานพื้นบ้านและนำเผยแพร่ผ่านเฟซบุ๊ก รวมทั้งไลน์ ปรากฏว่าเป็นที่สนใจแก่ผู้อ่าน จึงทำให้อาจารย์ได้แต่งต่อจนครบจำนวน ๖๐ บท และเห็นว่าสักวาชุดนี้น่าจะเป็นประโยชน์แก่ครู อาจารย์ ตลอดจนนิสิต นักศึกษา นักเรียนที่สนใจวรรณคดีไทยและนิทานพื้นบ้านของไทย จึงได้ตัดสินใจพิมพ์เป็นหนังสือ โดยสำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์เป็นผู้จัดพิมพ์

เนื้อหาของ *สักวาฉันเป็นใคร ใครรู้บ้าง* กล่าวคือตัวละครในวรรณคดีไทยเรื่องเอก ๆ ที่นักอ่านส่วนใหญ่มักเป็นที่รู้จัก เช่น *ขุนช้างขุนแผน* *อิเหนา* *รามเกียรติ์* *ลิลิตพระลอ* *อิศราษาคำฉันท์* ฯลฯ เป็นต้น อาจจะมีวรรณคดีไทยหรือนิทานพื้นบ้านบางเรื่องที่ไม่เป็นที่รู้จัก ผู้แต่งก็ได้นำมาเผยแพร่ให้ผู้อ่านได้รับทราบ เช่น เรื่อง

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

64 วารสารมนุษยศาสตร์ ฉบับบัณฑิตศึกษา

สั้นสร้อยคอที่หาย ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ หรือนิทานพื้นบ้านของไทยอย่าง พระยาทรงพระยาพานเป็นต้น โดยลักษณะการสร้างบทสักรว่า ผู้แต่งจะดึงลักษณะที่เด่นและลักษณะเฉพาะ ของตัวละครแต่ละตัวมาตั้งเป็นบทสักรว่า โดยจะมีลักษณะการถามไปในบทสักรว่าว่าตัวละครที่มี ลักษณะเฉพาะนี้เป็นใคร มาจากวรรณคดีเรื่องอะไร ตัวอย่างเช่น

สักรว่าฉันเป็นใครใครรู้บ้าง

ชีวิตช่างบาปกรรมทำชั่วหลาย

หนึ่งคือทำปีศาจตลกจากร้าย

สองเกือบได้มารดามาเป็นเมีย

สามฆ่าผู้มีพระคุณเลี้ยงอุ้มอก

ฐานปกปิดเรื่องยิ่งใหญ่ใจละเหี่ย

ต้องสร้างเจดีย์ใหญ่ไม่ไหวจะเคลียร์

ขอกองเชียร์โปรดทำนายทายชื้อเฮย

เมื่อจบสักรว่าแต่ละบทก็จะมีเฉลยอยู่เรื่องว่าเป็นตัวละครชื่ออะไร มาจากวรรณคดีไทย วรรณกรรม ไทยหรือนิทานพื้นบ้านเรื่องอะไร สิ่งที่เด่นจากการเฉลยชื่อตัวละครนี้ยังอยู่ที่ไม่เพียงแต่บอกชื่อตัวละคร หากแต่ยังกล่าวถึงลักษณะหรือความสำคัญของวรรณคดี วรรณกรรม นิทานพื้นบ้าน เรียกได้ว่าเป็นหนังสือ กวีนิพนธ์กึ่งวิชาการ ลักษณะการแต่งสักรว่าทั้ง ๖๐ บทนี้ เนื่องจากเนื้อหาในวรรณคดีไทยบางเรื่องยาวมาก และพฤติกรรมของตัวละครก็อาจจะไม่ได้มีเพียงพฤติกรรมเดียว แต่ผู้แต่งก็สามารถดึงเอาลักษณะเด่น ตลอดจนบางครั้งก็มีการกล่าวสรุปย่อพฤติกรรมตัวละครตัวนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าตัวละครบางตัว เมื่อผู้อ่าน ผ่านเพียงสักรว่าบทนี้ก็อาจจะเข้าใจเนื้อเรื่องโดยรวมของวรรณคดี วรรณกรรม นิทานพื้นบ้านเรื่องนั้น ได้ อย่างทันทีเลย

ลักษณะเด่นของหนังสือเรื่อง *สักรว่าฉันเป็นใคร ใครรู้บ้าง* นอกจากผู้แต่งจะแสดงถึงความรอบรู้ใน วรรณคดีไทย วรรณกรรมไทยและนิทานพื้นบ้านแล้ว ผู้แต่งยังสามารถใช้ภาษาสมัยเก่า ซึ่งอาจเป็นคำที่พบ ในวรรณคดีโบราณและภาษาสมัยใหม่ได้อย่างกลมกลืน เช่น คำว่า กรุงอ โยชเยศ หรือคำสมัยใหม่และ บางครั้งอาจจะเป็นสำนวนสมัยใหม่ เช่น ไม่ไหวจะเคลียร์ ทอร์นาโด เป็นต้นเสน่ห์ของการใช้ภาษาเก่าและ ภาษาสมัยใหม่เข้ามาผสมผสานในหนังสือเรื่องจึงทำให้มีความกลมกลืน อ่านแล้วเพลินจนจบ และ ประกอบการที่ผู้แต่งได้เสริมความรู้เสริมเกี่ยววรรณคดีแต่ละเรื่องก็ทำให้จุดประกายความสนใจให้ผู้อ่านอยา

จะกลับไปอ่านจากเรื่องจริง เพื่อเข้าใจและตีความกับอรรถรสมากขึ้น อย่างไรก็ตามก็ตีเนื่องจากผู้แต่งกล่าวไว้ว่าจะเขียนเพียง ๖๐ บทเท่านั้น จึงเท่ากับว่าตัวละครที่นำมาตั้งเป็นปริศนาคำทายมีตัวละคร ๖๐ ตัว และมาจากวรรณคดีเรื่องเดียวกันหลายตัวละครด้วย จึงทำให้ *สักวาฉันเป็นใคร ใครรู้บ้าง* เล่มนี้ขาดความสมบูรณ์ของตัวละครในวรรณคดี วรรณกรรมและนิทานพื้นบ้านเรื่องอื่น ๆ ที่ไม่ได้กล่าวถึง ซึ่งถ้าผู้แต่งจะแต่ง *สักวาฉันเป็นใคร ใครรู้บ้าง* เล่ม ๒ ขึ้นมาอีก เข้าใจว่าคงจะมีตัวละครในหนังสือเรื่องที่เรารู้จักหรือไม่รู้จักปรากฏขึ้นอีกหลายตัว และอาจจะจุดประกายให้ผู้อ่านได้กลับไปอ่านตัวละครของวรรณคดีเรื่องนั้นจริง ๆ ก็เท่ากับว่า *สักวาฉันเป็นใคร ใครรู้บ้าง* ได้ประสบความสำเร็จสมตามที่ผู้แต่งกล่าวไว้ในคำนำว่า “ครูสอนภาษาไทยกับทั้งเด็ก ๆ ตามโรงเรียนต่าง ๆ อาจจะ*ได้ใช้ประโยชน์*” และเป็นการสร้างความสนใจให้กับเยาวชนรุ่นใหม่ไม่เพียงแต่สนใจวรรณคดีเท่านั้น หากแต่ยังอาจจะสนใจการแต่งสักวา นำไปสู่การเพาะยุวกวีน้อย ๆ ขึ้นมาด้วยก็ได้